Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, felhasználásával és felfedésével szembeni védelemről

(COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD))

(2014/C 226/09)

Az Európai Parlament 2013. december 9-én, a Tanács pedig 2013. december 13-án úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, felhasználásával és felfedésével szembeni védelemről

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás" szekció 2014. március 11-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. március 25–26-án tartott, 497. plenáris ülésén (a március 25-i ülésnapon) 138 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1 Az üzleti titkok kategóriájába gyakorlatilag minden olyan gazdasági értéket képviselő információ (technológiák, receptek, marketingadatok stb.) beletartozik, amelynek bizalmas jellege védelemre szorul. Így részei a vállalatok immateriális javainak.

1.2 Ezeknek az immateriális javaknak a védelme a vállalatok – mindenekelőtt a kkv-k – és a nem üzleti alapon működő kutatóintézetek számára egyaránt létfontosságú, és szükséges az Európai Unió versenyképességéhez, elsősorban az innovációnak és az új vállalkozási eszközök fejlesztésének támogatása, valamint az együttműködésen alapuló kutatás és a határokon átnyúló együttműködés ösztönzése érdekében.

1.3 Az üzleti titok fogalmára vonatkozóan az EU-ban sem egységes meghatározás, sem összehangolt jogi védelem nincs.

1.4 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a know-how és az üzleti titkok védelmének összehangolására irányuló javaslatát, mivel ezek rendkívül fontosak általában a vállalatok, különösen pedig a kkv-k innovációs képességének és versenyképességének előmozdításához.

1.5 Az EGSZB rámutat arra, hogy az üzleti titkok jogosulatlan megszerzésével és felhasználásával szembeni, az irányelvjavaslatban ismertetett védelem nagyon hasonló ahhoz, amit a szellemitulajdon-jogok – szerzői jogok, kereskedelmi márkák, formatervezési minták és szabadalmak – alkalmazásáról szóló 2004/48/EK irányelv vezetett be; eszerint a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy az üzleti titkok jogosultjai számára hatékony polgári jogi jogorvoslat álljon rendelkezésre.

1.6 Az EGSZB üdvözli az irányelv abban megnyilvánuló kiegyensúlyozottságát, hogy nagyobb jogbiztonság garantálására törekszik, és igyekszik növelni az üzleti titokként védett innovációk értékét egy olyan megerősített jogalkotási konvergencia révén, amely összhangban áll a nemzetközi joggal, mindenekelőtt a kereskedelmet érintő szellemitulajdon-jogokról szóló megállapodással (TRIPS).

1.7 Úgy tűnik, hogy bár az üzleti titok meghatározása megfelel a TRIPS-megállapodásnak, nem elég precíz ahhoz, hogy az üzleti titokként védendő összes információkategóriára kiterjedjen.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság egy preambulumbekezdésben leszögezhetné, hogy a potenciálisan kereskedelmi értékű információkra szintén kiterjedhet az üzleti titkok által nyújtott védelem.

1.9 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy további késlekedés nélkül intézkedjen ebben a kérdésben.

2. **Bevezetés**

2.1 A know-how és az üzleti titkok (nem nyilvános üzleti információk) védelme döntő fontosságú a vállalatok innovációs képességének és versenyképességének előmozdításához.

2.2 Az üzleti titkok kategóriájába gyakorlatilag minden olyan gazdasági értéket képviselő információ (technológiák, receptek, marketingadatok stb.) beletartozik, amelynek bizalmas jellege védelemre szorul.

2.3 Nem kizárólagos szellemi tulajdonjogok, de gyakran ezek forrásai. Így egy szabadalom gyakran egy olyan know-how-ból vagy üzleti titokból származik, amely jelentős pénzügyi és humán befektetéseket igénylő kutatás és fejlesztés gyümölcse.

2.4 Az üzleti titok fogalmára vonatkozóan nincs egységes meghatározás az Európai Unióban. Az üzleti titok egyetlen összehangolt meghatározása a Kereskedelmi Világszervezet égisze alatt kötött TRIPS-megállapodásban található, és három kumulatív feltételre támaszkodik:

— **az információk titkosak,** azaz az üzleti titkot általában vagy nem ismerik az érdekelt csoportok, vagy csak nehezen férhetnek hozzá;

— **kereskedelmi értéket képviselnek,** amely az információ bizalmas jellegéből származik;

— végül az üzleti titok jogosultjának ésszerű intézkedéseket kellett hoznia az üzleti titok bizalmas jellegének biztosítása érdekében.

2.5 Mivel az üzleti titok fogalmát nem egységesen értelmezik az EU-ban, jogvédelme nagyon eltérő a tagállamok különböző jogrendszereiben.

2.6 Márpedig az üzleti titkok egységes európai jogvédelmének különösen nagy a jelentősége egy olyan korszakban, amikor az ipari kémkedés és az informatikai kalózkodás veszélye aggasztó méreteket ölt, mindenekelőtt azokban az ágazatokban, ahol a kutatás, a fejlesztés és a pénzügyi befektetések jelentős szerepet játszanak (gépjárműipar, távközlés, gyógyszeripar stb.).

2.7 Az EGSZB egyébként támogatta a kalózkodás elleni európai bizottsági fellépést, és közzétette ezzel kapcsolatos észrevételeit. ([1])

3. **Az Európai Bizottság javaslata**

3.1 A javaslat egy olyan konzultáción alapul, amelynek nyomán az Európai Bizottság meggyőződhetett a tagállamok nemzeti jogszabályainak különbözőségéről, mindenekelőtt az üzleti titok meghatározása és az üzleti titkok jogosultja számára rendelkezésre álló jogorvoslati mechanizmusok tekintetében.

3.2 A javaslat két feltételezésre támaszkodik: a nemzeti jogszabályok eltérő jellege gátolja a határokon átnyúló, együttműködésre épülő kutatást, és árt a vállalatok versenyképességének, amelyek üzleti titkait eltulajdoníthatják a legalacsonyabb szintű védelmet biztosító tagállamokban.

3.3 Célja tehát az, hogy harmonizálja ezeknek az immateriális javaknak a védelmét, amelyek nem minősülnek szellemitulajdon-jogoknak.

3.4 *Az üzleti titok meghatározása*

3.4.1 Az Európai Bizottság az üzleti titok TRIPS-megállapodásban található meghatározásából indul ki, és azt javasolja, hogy egy információ akkor minősüljön „védendő üzleti titok”-nak, ha az alábbi három feltétel mindegyikének megfelel:

— titkos, azaz nem ismert vagy nem könnyen hozzáférhető a rendes körülmények között ilyen jellegű információkkal foglalkozó körök számára;

— titkossága folytán értékkel rendelkezik;

— az üzleti titok jogosultja ésszerű lépéseket tett az információk titokban tartása érdekében.

3.5 *A jogosulatlan megszerzés fogalma*

3.5.1 Az üzleti titkot tartalmazó információhordozókhoz történő nem engedélyezett hozzáférést, a lopást, megvesztegetést, megtévesztést és a titoktartási megállapodás megszegését a javaslat 3. cikke a következővel egészíti ki: *„egyéb magatartási formák, amelyek (...) az üzleti tisztesség követelményeivel ellentétesnek minősülnek”*.

3.5.2 A javaslat értelmében bármilyen későbbi felhasználás vagy felfedés jogosulatlannak minősül ugyanilyen körülmények között, vagy ha valamely személy a felhasználáskor vagy felfedéskor tudatában volt vagy tudatában kellett volna lennie annak, hogy információforrása jogosulatlanul szerezte meg az üzleti titkot.

([1]) HL C 306., 2009.12.16., 7. o.; HL C 18., 2011.1.19., 105. o..

3.6 *Jogszerű megszerzés, felhasználás és felfedés*

3.6.1 A javaslat 4. cikke a következő eseteket zárja ki a jogosulatlan megszerzés kategóriájából:

— független felfedezés vagy alkotás;

— *reverse engineering*: az üzleti titok nem számít védettnek, ha felfedhető annak a terméknek az alapján, amelyben megjelenik;

— a munkavállalók képviselőinek a tájékozódáshoz és a konzultációhoz való jogának gyakorlása, ideértve az említett képviselők munkavállalók általi tájékoztatását;

— a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága;

— a visszaélést jelentő személyek tevékenysége, ha teljesülnek a további feltételek, azaz a titok felhasználása vagy feltárása szükségszerű, és a közérdeket szolgálja;

— az eljárás összeegyeztethető az üzleti tisztesség követelményeivel, megfelel egy szerződésen kívüli kötelezettségnek, illetve egy jogos érdek védelmét szolgálja.

3.6.2 Ez a cikk védi az innovációt, ugyanis egyértelműen rögzíti, hogy a független felfedezés és a „reverse engineering" az információszerzés jogszerű eszköze.

3.7 *Az üzleti titkok jogosultja számára rendelkezésre álló jogorvoslat*

3.7.1 A tagállamok feladata, hogy az üzleti titkok jogosulatlan megszerzésével szemben hatékony polgári jogorvoslatról gondoskodjanak.

3.7.2 Azokkal a visszatérő vitákkal kapcsolatban, amelyek a jogosulatlanul megszerzett cikkek lefoglalására vonatkozó eljárással kapcsolatos visszaélésekről folynak, az irányelvjavaslat arra is felkéri a tagállamokat, hogy büntessék a jogorvoslattal való olyan visszaélést, amely azt célozza, hogy tisztességtelen eszközökkel késleltesse vagy korlátozza az alperes piacra lépését, vagy megfélemlítse vagy zaklassa őt.

3.7.3 Az irányelvjavaslat 8. cikke a versenyjogra is támaszkodik – több védőintézkedést sorol fel, amelyeknek az a céljuk, hogy elkerüljék az üzleti titkok felfedését a jogi eljárás folyamán. Ilyenek a következők: az üzleti titkot tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférés teljes körű vagy részleges korlátozása, a meghallgatásokhoz való hozzáférés korlátozása, a bírósági határozatok nem bizalmas változatainak üzleti titkot tartalmazó szövegrészeinek törlése.

3.7.4 Az ideiglenes intézkedések sorában az üzleti titok sértett jogosultja számára biztosítani kell a következők lehetőségét: az üzleti titok felfedésének vagy felhasználásának megtiltása, jogsértő termékek előállításának, forgalomba hozatalának vagy felhasználásának megtiltása és az említett termékek lefoglalása vagy elszállítása.

3.7.5 A javaslat számos egyéb eljárási garanciát is felsorol, így kiegészítő jelleggel a bíróságnak lehetősége kell hogy legyen az alperes arra történő utasítására, hogy az üzleti titok jogosultjának kártalanítását biztosító garanciát nyújtson.

4. **Általános észrevételek az irányelvjavaslatról**

4.1 Az irányelvjavaslat olyan széles körűen határozza meg az üzleti titok fogalmát, hogy a definíció kiterjed többek között a receptekre, kutatásokra vagy a tanulmányokra, amelyek még nem élveznek védettséget a szellemi tulajdonra vonatkozó jogok alapján.

4.2 A javaslat arra törekszik, hogy fokozza az olyan know-how-ra és üzleti titkokra támaszkodó európai vállalatok és kutatóintézetek versenyképességét, amelyekre még nem terjedhet ki a szellemitulajdon-jogok által nyújtott védelem, mivel a jogosult nem szerezhet ezekre az elemekre vonatkozó kizárólagos jogot.

4.3 A hagyományos iparjogvédelmi jogok, amilyenek a szabadalmak, a védjegyek és a formatervezési minták, nem terjednek ki az ismeretek és információk egy jelentős részére, melyekre pedig szükség van a vállalatok gazdasági növekedéséhez.

4.4 A kkv-k egyébként gyakran hivatkoznak az üzleti titkokra ezeknek a létfontosságú információknak a védelmében, mivel nem rendelkeznek megfelelő szakosodott humánerőforrással és pénzügyi háttérrel ahhoz, hogy megszerezzék, kezeljék, érvényesítsék és megvédjék az iparjogvédelmi jogokat.

4.5 Ezeknek az akadályoknak az elhárítása végett a vállalatok gyakran titoktartási megállapodást építenek bele az alkalmazottaikkal vagy alvállalkozókkal kötött szerződéseikbe. Az üzleti titok védelmét szolgáló előírásoknak nem szabad ahhoz vezetniük, hogy a szabad véleménynyilvánítás vagy a visszaélések bejelentésének lehetősége csorbuljon, vagy korlátozzák a munkavállalók azon lehetőségét, hogy munkahelyet váltsanak és a megszerzett általános ismereteket és tapasztalatokat hasznosítsák.

4.6 A javaslat tehát teljes mértékben létjogosult, annál is inkább, mivel a jelenlegi gazdasági helyzet egyre gyakrabban ösztönöz alvállalkozók igénybevételére, amiből az következik, hogy ezek a szolgáltatók ideiglenesen ugyan, de mindenféle kényes információhoz hozzáférnek.

4.7 Az informatikai és kommunikációs rendszerek gyors fejlődése pedig megkönnyíti az üzleti titkokkal kapcsolatos kalózkodást, az ezekkel való visszaélést és ezek terjesztését, ami növeli annak kockázatát, hogy harmadik országokban olyan termékek előállítására használják fel őket, melyek ezt követően megjelennek az uniós piacon azon termékek versenytársaiként, amelyek gyártói a visszaélés károsultjai voltak.

4.8 Felhívja a figyelmet arra, hogy a beszámolási kötelezettségek fokokozatos megerősítése, különösen a tőzsdén jegyzett társaságok esetében, veszélyezteti az üzleti titkot. Az ezekben a beszámolókban szereplő adatok így nyilvánosságra kerülhetnek, minden beruházó számára elérhetőek lesznek, akik adott esetben vagy a jövőben versenytársak lehetnek.

4.9 Az EGSZB úgy gondolja, hogy az irányelvjavaslat 4. cikkében az üzleti titok felfedésének a tőzsdén jegyzett társaságok igazgatótanácsi vagy felügyelőbizottsági tagjainak beszámolási kötelezettségéhez kapcsolódó kockázatát is figyelembe kellene venni.

5. **Konkrét észrevételek az irányelvjavaslattal kapcsolatban**

5.1 A javaslat számos eljárási garanciáról gondoskodna – elsősorban ideiglenes intézkedések és óvintézkedések tartoznak ide, de az azt megállapító bírósági határozat nyomán, hogy alapvetően megsértették az üzleti titkot, korrekciós és kármentesítési intézkedések is, amilyen például a jogsértő által birtokolt információk megsemmisítése, az érintett termékek kivonása és megsemmisítése, a kártérítés kiszámítása, melynek ki kell terjednie az erkölcsi kárra, valamint a határozat közzététele.

5.2 A sértett fél kérelmére megítélt kártérítés meg kell hogy feleljen az elszenvedett tényleges kárnak, figyelembe véve az anyagi és erkölcsi szempontokat.

5.3 A bíró azonban *„indokolt esetben”* átalányösszeget is megállapíthat, például azon jogdíjak vagy díjazás összegének alapján, amely a jogosultat engedélyezett felhasználás esetén megillette volna.

5.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a javaslat 3. cikkében szereplő *„lopás”, „megvesztegetés”, „megtévesztés”* büntetőjogi fogalmai az *„üzleti titok jogosulatlan megszerzése, felhasználása és felfedése”* fogalom kifejtését célozzák.

5.5 Az Európai Bizottságnak az a szándéka, hogy harmonizálja a polgári jogorvoslat lehetőségeit annak érdekében, hogy az innovatív vállalkozások az egész EU-ban hatékonyan védhessék meg üzleti titkaikat. Az *általános kötelezettség*-et tárgyaló 5. cikk tanulságos ebben a tekintetben, mivel úgy rendelkezik, hogy a tagállamok gondoskodnak a polgári jogi jogorvoslat elérhetőségét (az EGSZB kiemeli ezt) biztosító intézkedésekről, eljárásokról és jogorvoslati eszközökről.

5.6 Úgy tűnik egyébként, hogy az irányelvjavaslat a szellemi tulajdon egy fajtájaként kezeli az üzleti titkot, még ha kizárólagos jogok nem is kapcsolódnak hozzá. A bevezetett védelem ugyanis nagyon hasonló azokhoz az eljárásokhoz, amelyekről a 2004 áprilisában elfogadott, a szellemi tulajdonjogok – szerzői jogok és szomszédos jogok, kereskedelmi márkák, formatervezési minták és szabadalmak – érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv rendelkezik, amelynek felülvizsgálata egyébként folyamatban van. A 4. cikkre vonatkozóan az EGSZB igen fontosnak tartja, hogy a munkavállalók egy munkahelyi visszásság vagy más esemény felfedése esetén konzultálhassanak egy szakszervezeti bizalmi személlyel, anélkül, hogy ezáltal erre vonatkozóan vétséget követnének el.

Az EGSZB úgy véli, hogy az irányelvnek tartalmaznia kellene egy rendelkezést a 4. cikkben említett lehetőségekkel élő munkavállalók védelmére.

5.7 Ezzel összefüggésben az EGSZB örömmel fogadja azonban, hogy – azokkal a visszatérő vitákkal kapcsolatban, amelyek a jogosulatlanul megszerzett cikkek lefoglalására vonatkozó eljárással (nem kontradiktórius eljárás) kapcsolatos visszaélésekről folynak ([2]) –, a javaslat eltér a 2004/48/EK irányelvtől abban, hogy a 10. cikk (2) bekezdésében kifejezetten hangsúlyozza, hogy a tagállamok igazságügyi hatóságainak értékelniük kell az ideiglenes intézkedések és óvintézkedések arányos jellegét.

5.8 Az üzleti titkot annyira egyfajta szellemi tulajdonként kezeli az irányelvjavaslat, hogy a dokumentumban „az üzleti tisztesség követelményei”-nek fogalma is megjelenik. Ez a fogalom már a TRIPS-megállapodásban is felbukkan.

([2]) Cour de cassation, civile (Polgári Semmítőszék), Kereskedelmi Kamara, 2013. február 12., 11-26.361 „Société Vetrotech Saint-Gobain international”; a párizsi Elsőfokú Bíróság 3. kamarája, 2011. november 15., „Sociétés JCB” (JCB Társaságok). Megjegyzések: Laurent Labatte, Marks & Clerk France, ipari jogokkal foglalkozó jogtanácsosok.

5.9 Az Európai Bíróságnak már volt alkalma a „tisztesség követelményei" fogalom ([3]) értelmezésére, amely a kereskedelmi márkákra vonatkozó tagállami jogszabályokat egymáshoz közelítő 89/104/EGK irányelvből származik.

5.10 A javaslat számos előrelépése ellenére az irányelv elfogadása nem mentesíti a vállalatokat attól, hogy minden hasznos lépést – technikai, szervezési és szerződéses intézkedést – megtegyenek az üzleti titkok védelmében.

5.11 Így tehát túlságosan leegyszerűsítőnek tűnik, ha az üzleti titok fogalmát csak azokra az információkra vonatkoztatjuk, amelyek közvetlen kereskedelmi értéket képviselnek, ugyanis bizonyos gazdasági, ipari, technikai vagy tudományos jellegű információk esetleg nem képviselnek közvetlen kereskedelmi értéket, potenciális kereskedelmi értékkel viszont rendelkeznek, különösen akkor, ha ezek az információk technikai vagy tudományos kutatási és fejlesztési adatokra vonatkoznak.

5.12 Az EGSZB a 4. cikk (1) bekezdésében szereplő lista azzal való kiegészítését javasolja, hogy az üzleti titok megszerzése jogszerűnek minősül, ha arra az alábbi módon kerül sor:

e) „az igazgatótanácsi és a felügyelőbizottsági tagok beszámolási kötelezettségének gyakorlása".

5.13 Az EGSZB hasonlóképpen a 4. cikk (2) bekezdését is ki kívánja egészíteni azzal, hogy a tagállamok biztosítják, hogy az ezen irányelvben meghatározott intézkedések, eljárások és jogorvoslati eszközök alkalmazása ne legyen elérhető, ha az üzleti titok állítólagos megszerzésére, felhasználására vagy felfedésére az alábbi esetek valamelyikében került sor:

f) „az igazgatótanácsi és a felügyelőbizottsági tagok beszámolási kötelezettségük gyakorlása során fedték fel az üzleti titkot".

Kelt Brüsszelben, 2014. március 25-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

([3]) Lásd mindenekelőtt a kereskedelmi márkákra vonatkozó tagállami jogszabályokat egymáshoz közelítő 89/104/EGK irányelvet és az Európai Bíróságnak a „tisztesség követelményei" fogalom értelmezésére vonatkozó határozatát (Bíróság, 2005. március 15., C 228/03. sz. ügy, a Gillette Company Gillette group Finland Oy kontra LA laboratories Oy).

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A szekcióvélemény alábbi pontja módosításra került, hogy tükrözze a Közgyűlés által elfogadott módosító indítványt, jóllehet a leadott szavazatok több mint egynegyede a szöveg eredeti formájában történő megőrzését támogatta (az eljárási szabályzat 54. cikkének (4) pontja):

4.5. pont

4.5. *Ezeknek az akadályoknak az elhárítása végett a vállalatok gyakran titoktartási megállapodást építenek bele az alkalmazottaikkal vagy alvállalkozókkal kötött szerződéseikbe.*

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye:

Mellette: 80

Ellene: 46

Tartózkodott: 10